

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
Fırat University Journal of Social Science
Cilt: 17, Sayı: 1 Sayfa: 185-199, ELAZIĞ-2007

BAZI SOSYO-EKONOMİK DEĞİŞKENLERE GÖRE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN OKUMA ALIŞKANLIKLARI

*Reading Habits Of Physical Education And Sport Students Depending On
Some Socio - Economic Variables*

Mikâil TEL¹, Mehmet ÖCALAN², Fikret RAMAZANOĞLU³, Erkan T. DEMİREL⁴

ÖZET

Araştırmanın amacı, bazı sosyo-ekonomik değişkenler açısından beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının belirlenmesidir. Araştırmada betimleme survey yöntemi kullanılmış olup 14 üniversitede 679 son sınıf beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerine anket uygulanmıştır. Sonuçta, beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı olmadığı, boş zamanlarını ise, çoğunlukla sportif faaliyetlerle geçirdikleri görülmüştür. Kütüphaneye gitme oranı çok düşüktür ve bu da düşündürücüdür.

Beden eğitimi ve spor bölümü erkek öğrencileri gazetelerin öncelikle spor sayfalarını, kız öğrenciler ise köşe yazılarını okuduklarını ayrıca okunan kitap türü ise roman, hikaye, şiir gibi kitaplar oluşturmaktadır. Öğrenciler, kitap okumama nedenleri olarak da televizyona fazla zaman ayırdıklarını ve okulun okuma alışkanlığını kazandırmadığını ifade etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okuma Alışkanlığı, Beden Eğitimi ve Spor.

ABSTRACT

The purpose of this study, is to define the reading habits of physical education and sports students depending of some socio - economic variables. In this study had used define – survey method and questionnaire applied , 679 senior P. E. S. students in 14 university. As a result, there heve been no reading habits of P.E.S. students and they spend most of their spare times with sport facilities. The proportion of going library is very low and it is thinkable .

Male students which study in physical education and sports department firstly read sport pages of newspapers, female students read corners. Besides this the sort of books which they read ; novel, story and poetry. As a result of not to read books, students tell; they spend too much time to watch television and the school don't give reading habits to them.

Key Words: Reading habits, Physical Education and Sport.

¹ Fırat Üniversitesi Sivrice Meslek Yüksekokulu, mtel@firat.edu.tr

² Fırat Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, mocalan@firat.edu.tr

³ Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, fikretramazanoglu@hotmail.com

⁴ Fırat Üniversitesi Sivrice Meslek Yüksekokulu, edemirel@firat.edu.tr

GİRİŞ

Dünya hızla değişmektedir. Bu değişiklikler, bireylere yazılı ve sözlü bilgiler olarak, oldukça hızlı bir şekilde sunulmaktadır. Bireylerin bu bilgiler içerisinden, kendi bilgi ve becerilerini geliştirmeleri için, uygun olanları seçip almaları gerekmektedir. Bu da ancak okuma ile gerçekleşebilir.

Her geçen gün çeşitli konularda binlerce yazı yazılmakta ve bu yazılar iletişim teknolojilerinin de gelişmesiyle birlikte gazete, dergi, kitap vb. yollarla okuyucuya hızla sunulmaktadır. Bireylerin karmaşıklaşan ve sürekli yenilenen bilgi, düşünce ve yeniliklerden haberdar olması ve onlara bir anlam verebilmesi için okumaları zorunlu hale gelmektedir.

Kayalan (2000) okumayı, bir yazar tarafından görsel uyarıcı biçimde kodlanan anlamın, okuyucunun aklında bir anlam çıkarmasını sağlayan bir etkileşim olarak tanımlamaktadır. Okuyucu bunu, yaşadıklarına ve zihnine ve düşüncelerine göre kendisi çıkaracaktır. Buna göre okuma, yazılı bir sayfa karşısında duygu, düşünce ve tutum olarak kişide ortaya çıkan tepkiler olarak da tanımlanabilir (Binbaşıoğlu,1993). Bir başka deyişle okuma, bilişsel ve duyuşsal davranışlar ile psiko-motor becerilerin ortak işlemi ile yazılı sembollerden anlam çıkarma işlemidir.

Kayalan (2000) okuma alışkanlığını, kendini çevreyi ve dünyayı anlayabilmede okumayı temel araç olarak kabul etme ve kullanma isteği ile bunu sürekli hale getirmek olarak tanımlamaktadır. Özçelebi ve Cebecioğlu (1990)'ya göre okuma alışkanlığı öğrenilen ancak kazanılması zor bir alışkanlıktır. Kazanılmasında ise her şeyden önce bu alışkanlığın olduğu bir ortamın olması ve diğer kaynaklar tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Bu destekler, içinde yaşanılan kültürel değerler, ekonomik durum, eğitim sistemi, aile kurumu ve okumaya daha uygun ve kısa yolla kitap, dergi vs. sağlayan kaynaklardır.

Okuma alışkanlığı, bir ülkenin gelişmişlik düzeyinde ve gelişmeye açıklığında bir ölçüt olarak kabul edilebilir. "Türkiye okuma alışkanlığının neresindedir?" gibi bir soruya, Türkiye'de bu alışkanlığın yeterli düzeyde olmadığı cevabı verilebilir. 1997 yılında yapılan bir araştırmada, 1965 yılında kitap okuyanların oranı yüzde 27 iken, 1980' de yüzde 5.7, 1990' da yüzde 2.5, 1997'de yüzde 3.5 olarak belirlenmiştir (Cumhuriyet, 16 temmuz 1998, 25). Bu veriler okuma alışkanlığının her geçen gün daha geriye gittiğini göstermektedir. Türkiye genelinde 1998 yılında 8386 farklı yapıdaki kişi üzerinde yapılan bir araştırmada "son bir yılda roman ya da şiir türünden kaç kitap okudunuz?" sorusuna yüzde 41.09 ile hiç okumadım cevabı bulunmuştur (Çekinhad,1998). Büyük bir oran olan bu durum okumadığımız gerçeğini vurgulamaktadır. Bunun yanında 6031 ile

Türkiye en az kitap basılan ülkeler arasında bulunmaktadır. Bu sayı, Almanya’da 65.000, İngiltere’de 48.000, İtalya’da 17.000, Yugoslavya’da 10.000’dir (Kayalan,2000).

Okuma alışkanlığının önemli olduğu yer olan üniversitelerde dahi bu alışkanlığın olmadığı çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuştur (Korkmaz,2000). Yükseköğretim gençliğinin okumadığını ve bunun bir problem olduğunu ifade etmektedir. Ders programlarının bu alışkanlığı kazandıracak düzeyde olmaması, onları araştırmaya sevk etmemesi okuma alışkanlığının gelişmesini, engelleyen etkenlerden birisidir. Halbuki, toplumun bilgi ve zihinsel olarak en üst düzeyinde bulunan ve toplumun çeşitli kademelerinde üst düzeyde hizmet verecek olan üniversite öğrencileridir.

Yapılan bir araştırmada öğrencilerin okumayan, okuduğunu anlamayan, düşünmeyen ve düşündüğünü dile getiremeyen gençlerin çoğunlukta olduğu ortaya çıkmıştır (İpşiroğlu,1997). Cumhuriyet üniversitesi öğrencilerinin üzerinde yapılan bir araştırmada ise öğrenciler, %49 ile en çok kitabı üniversitede okumakta ancak, üniversitenin okuma alışkanlığını arttırdığına inanmamaktadırlar. Aynı araştırmanın bir diğer sonucuna göre öğrencilerin %92 gibi büyük bir oranı yeterince okumadıklarını belirtmişlerdir. Cumhuriyet üniversitesi öğrencileri, %47 ile toplumsal sorunları ele alan kitapları, %9 oranında siyasi eserleri %8 ile dini eserleri okuduklarını ifade etmişlerdir. Bunların yanında öğrencilerin %82.4’ü gibi büyük bir oranının herhangi bir süreli yayını takip etmedikleri belirlenmiştir (Esgin ve Karadağ,2000).

Ortadoğu Teknik Üniversitesinde 30 kasım- 4 aralık 1998 tarihinde düzenlenen “kitap fuarını” gezen ODTÜ öğrencilerinin üzerinde yapılan bir araştırmada, okuma alışkanlığını olan öğrencilerin oranının %21.6 olduğu görülmüştür (ODTÜ,1998). Zaman zaman okuyanlar ise %30’dur. Okunan kitap türüne bakıldığında ise fen edebiyat fakültesi öğrencileri % 66 ile siyasi, mimarlık ve mühendislik fakültesi öğrencileri daha çok psikoloji, iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencileri ile eğitim fakültesi öğrencilerinin şiir türü kitapları tercih ettikleri görülmüştür. Cinsiyete göre ise erkek öğrencilerin %60’ı siyasi, %37’si ise bilimsel içerikli kitaplar okuduklarını belirtmişlerdir. Kız öğrenciler ise % 71.8 ile psikoloji türü kitapları okumaktadırlar (ODTÜ,2000).

Tüm bu veriler en çok okuması gereken kesim olan üniversite öğrencilerinin okumadığını göstermektedir. Bu kesimin içinde beden eğitimi ve spor bölümü öğrencileri de vardır. Beden eğitimi, bireyleri ruhsal, fikirsel ve bedensel olarak olgunlaştıran, geliştiren en az yorgunluğa karşı en çok fayda sağlayan, jimnastik, oyun ve spor faaliyetlerini de içine alan bir ilim olarak tanımlanabilir (Çöndü,1999). Günümüzde beden eğitimi ve sporun önemi gittikçe artmaktadır. Bu faaliyetler bireyin sağlıklı ve

dinamik yaşama kavuşturulmasında, yorgunluğunu ve modern yaşamın stresini azalmaktadır (Sunay ve Gündüz,1994). Bireyin içinde yaşadığı topluma uygun olarak yaşaması, birbirleriyle ilişkilerini iyi bir şekilde düzenlemesi için ruhsal, zihinsel ve bedensel olarak sağlıklı olması gereklidir. beden eğitimi bu noktada bireyin sosyalleşmesine yardımcı olarak onun kişiliğinin gelişiminde büyük rol oynar (Yamaner,2001). Bu açıdan bakıldığında beden eğitiminin bireyin çok yönlü gelişmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Okullarda beden eğitimi derslerinin amacı şöyle ifade edilebilir (Açak, Ilgın ve Erhan,1997); “Atatürk ilkeleri ve inkılapları, anayasa, milli eğitim temel kanunu ve Türk milli eğitiminin temel amaçları doğrultusunda; öğrencilerin gelişen özellikleri de göz önüne tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli ve kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri genel amaçtır.”

Bu amacın gerçekleştirilmesinden her şeyden önce beden eğitimi ve spor öğretmenleri sorumludur. Dolayısıyla beden eğitimi ve spor öğretmenleri kendilerini her yönden yetiştirmiş bireyler olmalıdır. Türkiye’de beden eğitimi ve spor öğretmenleri çoğunlukla beden eğitimi ve spor yüksekokulları ve eğitim fakültelerinin ilgili bölümlerinden mezun olmaktadır.

Beden eğitimi ve spor bölümünden mezun olanlar görev aldıklarında, hitap ettikleri grubun bedensel gelişmelerini sağlamanın yanında zihinsel ve duygusal açıdan onlara destek olmalıdırlar. Bilindiği gibi bir bireyde psiko-motor, duyuşsal ve bilişsel olmak üzere üç tür davranış türü bulunmaktadır. Bu üç davranış türü de birbirine bağımlıdır. Hepsi birbirini destekler ve birinin yokluğu diğerini de olumsuz etkiler. Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinden gözlemlenenler sadece psiko-motor davranışların gelişiminin daha baskın olduğu yönündedir, ancak bu yeterli, değildir. Beden eğitimi ve spor bölümünde öğrenim gören öğrencilerin alanın genel amaçlarını gerçekleştirebilmeleri, ileriki hayatında başarılı olabilmeleri, çok yönlü düşünebilmeleri ve becerilerine yenilerini katabilmeleri için mutlaka çeşitli alanlarda (farklı konularda) kitap okumaları gerekmektedir.

Bu çalışma, üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin,

- 1- Sosyo ekonomik özelliklerinin tesbiti
- 2- Okuma alışkanlığı
- 3- Boş zamanlarını değerlendirme ve yayın takip etme durumları
- 4- Bazı sosyoekonomik değişkenlerle okuma alışkanlığı ve yayın takip etme

arasındaki ilişkiyi, tesbit etmek olarak amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma betimleme survey yöntemindedir. Araştırmanın evrenini Türkiye’de bulunan 40 üniversitedeki beden eğitimi ve spor bölümleri (ÖSYM,2001) öğrencileridir. Anket yardımıyla beden eğitimi öğrencilerinin okuma alışkanlığı ile ilgili görüşleri alınmıştır. Anket, 14 üniversitedeki 679 beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerine uygulanmıştır. Örneklem ise bu bölümler içerisinde 2000-2001 öğretim yılı bahar döneminde seçilen 4. sınıf öğrencileridir. Örneklem alınan üniversiteler random yoluyla seçilmiştir. Araştırmanın verileri, toplam 31 maddeden oluşan bir anket yardımıyla toplanmıştır. Uzman ve bu konuda yapılan araştırmalar incelenerek hazırlanan anketin geçerli olduğu varsayılmıştır. Anket, dokuzu kişisel bilgiler, sekizi okuma alışkanlığı ile ilgili sorular, dördü süreli yayınlar ve gazeteler, dokuzu kitap okuma ile ilgili olmak üzere 30 sorudan oluşmuştur. Ayrıca, kitap okumayı arttırmak için neler yapılacağı ile ilgili bir tane açık uçlu soru sorulmuştur. Toplanan veriler SPSS for Windows istatistik paket programıyla analiz edilmiştir. Verilerin yüzde ve frekansları çıkartılmış olup, değişkenler arasındaki ilişkiyi tesbit için (χ^2) kullanılmıştır.

BULGU VE YORUMLAR

Araştırmanın bulguları 3 grupta toplanmış ve değerlendirilmiştir. Bunlardan birincisi; beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin sosyo-ekonomik özelliklerine ilişkin bulgulardır. İkinci grup bulgularda ise; okuma alışkanlığı, boş zaman değerlendirme ve yayın takip etme alışkanlıklarını, üçüncü grup bulgularda ise; bazı sosyo-ekonomik değişkenler ve okuma alışkanlığı ve yayın takip etme arasındaki ilişki düzeyleri ele alınmıştır.

1- Sosyo-Ekonomik Özellikler

Sosyo-ekonomik özellikler üzerinde durmamızın nedeni, bu tür verilerin tüm yaşam alanını kapsamasıdır. Sosyo-ekonomik özelliklere göre, kişilerin ilgileri, değerleri, beğenileri ve bakış açıları belirlenebilmektedir. Dolayısıyla sosyo-ekonomik özellikler okuma alışkanlığını etkilemektedir.

Bu araştırmada yer alan öğrencilerin % 34.8’i kız, % 65.2’si erkektir. Doğum yeri itibarı ile kent kökenli öğrencilerin yoğun olduğu % 72.2 ile dikkat çekmekte, köy ve kasaba doğumlular ise % 27.8’dir.

Üniversite öğrencilerinin baba ve annelerinin öğrenim durumlarına ilişkin veriler, araştırma açısından bazı önemli sonuçlar ortaya koymaktadır. Aile ilişkilerinin belirlenmesi, çocuk eğitimi rehberlik ve buna benzer birçok konuda anne ve babanın eğitim durumu büyük ölçüde belirleyicilik taşımaktadır. Buna göre, araştırmaya katılan

öğrencilerin babalarının öğrenim durumu % 51.5 ilkokul, % 27.5 lise, %15.8 üniversite mezunu, % 5.2 kişi ise ilkokul terk ya da okur yazar değildir. Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeylerine bakıldığında, babalara oranla farklılık arz etmektedir. Annelerin % 61.6 ilkokul ile ilk sırada olduğu gözlenmiştir. Lise mezunları % 18.1, üniversite mezunu anneler ise % 5.4'tür. Bununla birlikte okuma yazma bilmeyen annelerin oranı % 14.9'dur.

Tablo:1 Öğrencilerin Bazı Sosyo-Demografik Özellikleri

Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler		Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Kız	236	34.8
	Erkek	443	65.2
Doğum yeri	Kent	490	72.2
	Kasaba- köy	189	27.8
Babanın öğrenim durumu	İlkokul	350	51.5
	Lise	187	27.5
	Üniversite	107	15.8
	Başka	35	5.2
Annenin öğrenim durumu	İlköğretim	418	61.6
	Lise	123	18.1
	Üniversite	37	5.4
	Başka	101	14.9
Babanın mesleği	İşçi	144	21.2
	Esnaf	120	17.7
	Memur	194	28.6
	Başka	221	32.5
Annenin mesleği	İşçi	24	3.5
	Esnaf	15	2.2
	Memur	67	9.9
	Başka	221	32.5
Ailenin aylık durumu	150 milyon ve altı	138	20.3
	151-300 milyon arası	273	40.2
	300-450 milyon arası	154	22.7
	451 milyon ve üstü	114	16.8
Ele geçen aylık para miktarı	250 milyon ve altı	175	25.8
	251-500 milyon arası	258	38.0
	501-750 milyon arası	156	23.0
	751 milyon ve üstü	90	13.3

2- Okuma Alışkanlığı Boş Zamanları Değerlendirme ve Yayın Takip Etme Durumları

Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerine “size göre ders kitabı hariç okumanın yararı nedir?” sorusuna daha hızlı okumamızı sağlar diyenlerin oranı % 8.2, sınav sorularını daha hızlı okuyup cevaplandırmamızı sağlar % 3.2, zihnimizi ve düşünce kapasitemizi güçlendirir % 80.7, başka ise % 7.8 olarak belirtmişlerdir.

Günümüz dünyasında bilgiye ulaşma araçları sürekli değişmektedir. Özellikle internet bilgiye ulaşmak konusunda yeni bir çağı açmıştır. Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerine yönelik soruda “interneti ne için kullanıyorsunuz” sorusuna % 43.7 gibi yüksek bir oranla internet kullanmıyorum, % 17.8 oyun oynar- chat yaparım, % 17.4 gazete dergi vb. yayınları okurum, % 21.1 ise başka olarak görülmüştür.

Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencileri boş zamanlarını % 53.5 kişi çoğunlukla spor salonlarında geçirmektedirler. Kütüphanede boş zamanlarını geçirenlerin oranı ise sadece %2.2 olarak görülmüştür. “Boş zamanlarda ne yaparsınız” sorusuna ise; spor yapmak % 38.6, Tv izlemek- radyo dinlemek % 32.4, kitap gazete okuma oranı ise % 16.8, başka ise % 12.2 olarak belirtmişlerdir. Boş zamanlarda spor yapma oranı ile boş zamanları nerede geçirirsiniz sorusunun örtüştüğü görülmektedir. genel olarak okuma oranının düşüklüğü dikkati çekmektedir.

Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerine yöneltilen bir gazeteyi elinize aldığınızda öncelikle ne yaparsınız? Sorusuna okumaya sadece spor sayfasından başlarım % 27.2, baştan sona okurum % 46.2, sadece başlıkları okurum % 10.9 olarak belirtmişlerdir. Yine “sürekli bir yayın takip eder misiniz” (haftalık ya da aylık bir dergi) sorusuna ise % 34.9 ile evet, %64.9’luk bir oran ile hayır cevabı alınmıştır.

“Ders dışı kitap okur musunuz?” sorusuna Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencileri % 35.5 düzenli olarak, % 61.6 sı çok nadir, % 2.8 i de hiç kitap okumadıklarını belirtmişlerdir. Ders dışı kitap okumayı seviyor musunuz? sorusuna ise öğrenciler % 78.2 evet, % 21.8 ise hayır okumayı sevmiyorum cevabını vermişlerdir. Ders dışı kitap okumama nedenleri ise çoğunlukla televizyona fazla zaman ayırdıklarını % 17.9, bölümün kitap okuma alışkanlığını kazandıramadığını % 22.0, kitapların pahalı olduğunu % 17.3, ders programlarının yoğun olduğunu % 14.9, kitaba ve yayınlara uygulanan baskılar % 3.2 , başka olarak ta % 24.6 gibi oranla başka işlerde çalıştıklarını, antrenman yaptıklarından bedeni yorgunluklarının olduğunu, arkadaşlarla gezme ve oyun oynamak gibi nedenler sıralamışlardır.

“En son ne zaman ders dışı bir kitap okudunuz?” sorusuna ise % 51.7 bir- iki hafta önce, % 32.7 bir-iki ay önce, % 15.3 ise çok uzun zaman oldu hatırlayamıyorum cevabını vermişlerdir. “En son okunan kitap türü” ise % 22.2 ile toplumsal sorunlarla ilgili, % 41.4 roman- hikaye, şiir vb. , % 9.9 siyasi eserler, % 5.7 ile dini eserler, başka ise % 20.8 olarak belirtmişlerdir. Başka seçeneği içerisinde sporla ilgili, psikoloji, tarih, öğretmenlikle ilgili kitaplar olduğunu belirlenmiştir.

Evinizde kitaplığınız var mı? sorusuna ise % 75.6 ile evet, % 24.4 ile hayır cevabını vermişlerdir. Evinizde ders kitabı hariç yaklaşık olarak kaç kitabınız var?

Sorusuna ise % 29.7 ile 1-15 arası, % 27.7 ile 16-30 kitap arası, % 16.8 ile 31-45 kitap arası, % 25.8 ile 46 kitap ve üzeri kitap olduğu görülmektedir. Okuma hızı, okuma alışkanlığının bir göstergesidir. Öğrenciler 101-200 arası kelimeyi sınırlı ve düşük bir düzeyde okumaktadır. Hızlı okumanın bir yolu ise çok okumaktan geçer. Başarılı öğrencilerin bir çoğu hızlı okuyabilen öğrencilerdir (Semerci 2002). Öğrencilerin “dakikada ortalama kaç kelime okudukları” ise % 17.1 ile 0-100 kelime arası, % 47.6 ile 101-200 kelime arası, % 28.3 ile 201-300 kelime arası, % 7.1 ile 301 kelime ve üzeri okudukları görülmektedir.

3- Bazı Değişkenler İle Okuma Alışkanlığı ve Yayın Takip Etme Arasındaki İlişkiler

Tablo:2 Cinsiyet ile Gazete Okuma Sıklıkları Arasındaki İlişkisi

	Kız F	%	Erkek F	%
Her gün	96	40.7	211	47.6
Ara sıra	139	58.9	225	50.8
Hiç	1	0.4	7	1.6
Toplam	236	100.0	443	100.0

P>0.5 X= 5.28 Sd= 2 Fark yoktur.

Cinsiyet ile gazete okuma sıklıkları arasında ki dağılımda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Cinsiyet ile gazete okuma sıklıkları arasındaki dağılım incelendiğinde, kız %58.9 ve erkek %50.8 öğrencilerinin çoğunluğu, arasıra gazete okuduklarını belirtmişlerdir (Tablo:2).

Tablo:3 Cinsiyet ile Gazete Bölümlerini Okuma Arasındaki İlişki

	Kız F	%	Erkek F	%
Köşe yazıları	109	46.2	103	23.3
Spor sayfası	61	25.8	221	49.9
Siyasi yazılar	15	6.4	43	9.7
Başka	51	21.6	76	17.1
Toplam	236	100.0	443	100.0

P<0.5 X= 51.02 Sd=3 Fark vardır.

Beden eğitimi ve spor bölümü erkek öğrencileri daha çok gazetenin spor sayfalarını %49.9, bayan öğrenciler ise köşe yazılarını % 46.2 okuduklarını belirtmişlerdir cinsiyet ile gazete bölümlerini okuma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır(Tablo:3).

Öğrencilerin dakikada ortalama kaç kelime okudukları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Her iki cins içinde dakikada 101-200 kelime arası kız öğrenciler için %45.3 erkek öğrenciler için ise %48.8 olarak görülmektedir (Tablo:4).

Tablo:4 Cinsiyet ile Ortalama Dakikada Kelime Okuma Arasındaki İlişki

	Kız		Erkek	
	F	%	F	%
0-100	45	19.1	71	16.0
101- 200	107	45.3	216	48.8
201- 300	66	28.0	126	28.4
301 ve üzeri	18	7.6	30	16.8
Toplam	236	100.0	443	100.0

p> 0.5 X= 1.38 Sd =3 Fark yoktur.

Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencileri hem kent doğumlular %98.7, hem de köy doğumlular %96.8 kitap-gazete, dergi vb.nin okunması gerektiğine ilişkin aynı görüşü paylaşmaktadırlar.

Tablo:5 Babanın Öğrenim Durumu ile Evinde Ders Kitabı Hariç Kitap Sayısı

	İlköğretim		Lise		Üniversite		Başka	
	F	%	F	%	F	%	F	%
0-15	115	32.9	53	28.3	22	20.5	12	34.3
16-30	105	30.0	49	26.2	26	24.4	8	22.9
31-45	53	15.1	35	18.7	22	20.5	4	11.4
46 üzeri	77	22.0	50	26.8	37	34.6	11	31.4
Toplam	350	100.0	187	100.0	107	100.0	35	100.0

p> 0.5 X =14.24 Sd =9 Fark yoktur.

Babanın öğrenim durumu ile evde ders kitabı hariç kitap sayısı arasında anlamlı bir fark olmasa da, yüzde olarak üniversite mezunlarının %34.6 'sının 46 ve üzerinde kitap sayısı olduğu görülmektedir(Tablo:5).

Tablo:6 Babanın Mesleği ile Evinde Ders Kitabı Hariç Kitap Sayısı Arasındaki İlişki

	İşçi		Esnaf		Memur		Başka	
	F	%	F	%	F	%	F	%
0-15	42	29.2	42	35.8	55	28.4	63	28.5
16-30	40	27.8	28	23.3	46	23.8	74	33.5
31-45	29	20.1	23	19.2	29	14.8	33	14.9
46 üstü	33	22.9	27	22.5	64	33.0	51	23.1
Toplam	144	100.0	120	100.0	194	100.0	221	100.0

p>0.5 X=13.69 sd =9 Fark Yoktur.

Babanın mesleği dört kategoride işçi, memur, esnaf, başka olarak değerlendirilmiştir. Ele alınan meslek sınıflaması ile evde bulunan kitap sayısı arasında anlamlı bir farklılık görülmesine de (Tablo: 6) babası memur olan öğrencilerin evlerinde ders kitabı hariç kitap sayısı 46 ve üzeri diğer meslek gruplarına göre oran olarak daha fazla olduğu görülmektedir.

Ailenin aylık gelir durumu ile kitap- gazete, dergi vb. için aylık harcama miktarı arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Kitap için aylık harcama miktarı gelir durumu 150 milyon ve altı öğrencilerde harcama hiç yok %17.4 ile en yüksek düzeyde görülmüştür

(Tablo:7). Yine aylık gelir miktarının artışı ile beraber kitap için hiç harcama yapmama miktarı düşmektedir.

Tablo:7 Ailenin Aylık Gelir Durumu ile Kitap-Gazete Dergi vb. için Aylık Harcama Miktarı Arasındaki İlişki

	150 ve altı	151-300	301-450	451 ve üstü
Hiç yok	24 17.4	33 12.1	21 13.6	11 9.6
1-5mlyn	76 55.1	14 8 54.2	72 46.8	42 36.9
6-10 ml	29 21.0	80 29.3	42 27.2	38 33.3
11 ml üst	9 6.5	12 4.4	19 12.4	23 20.2
Toplam	138 100.0	273 100.0	154 100.0	114 100.0

P < 0.5 X=37.26 sd=9 fark vardır

Tablo:8 Ailenin Aylık Geliri ile Okunulan Kitapları Elde Etme Durumu

	150 ve altı F %	151-300 F %	301-450 F %	450 ve üstü F %
Ödünç almak	63 45.6	114 41.7	66 42.9	41 36.0
Satın alma	51 37.0	120 44.0	65 42.2	67 58.8
Kütüphane	20 14.5	22 8.1	9 5.8	4 3.5
Başka	4 2.9	17 6.2	14 9.1	2 1.7
Toplam	138 100.0	273 100.0	154 100.0	114 100.0

P < 0.5 X=28.07 sd:9 fark vardır

Ailenin gelir durumu ile okuduğu kitapları temin etme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Kütüphaneden kitap temin etme ile ailenin ekonomik durumu arasında ters orantı görülmektedir. Ailenin gelir durumu arttıkça kütüphaneden kitap temin etme oranı düşmektedir. Yine düşük gelir düzeyindeki kişilerde ödünç kitap almak oranı %45.6 olarak görülmektedir. Ailenin gelir durumu ile satın alma arasında doğru orantı olduğunu görmek mümkün, ailenin gelir durumu arttıkça kitap satın alma oranı da artmaktadır(Tablo:8).

Tablo:9 Eline Geçen Para Miktarı ile Kitap-Gazete Dergi vb. için Aylık Harcama Miktarı Arasındaki İlişki

	50 Ml ve altı F %	51-100 ml F %	101-150 ml F %	151 ml ve üst F %
Hiç yok	34 19.4	31 12.0	16 10.2	8 8.9
1-5 ml	101 57.8	141 54.7	63 40.4	33 36.7
6-10 ml	33 18.8	72 27.9	59 37.8	25 27.8
11 ml ve üstü	7 4.0	14 5.4	18 11.6	24 26.6
Toplam	175 100.0	258 100.0	156 100.0	90 100.0

P< 0.5 X= 67.30 Sd 9 Fark var

Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin eline geçen aylık para miktarı ile kitap-gazete, dergi vb. yayınları için aylık para harcama miktarı arasında istatistiksel anlamlı bir farklılık vardır. Öğrencilerin eline geçen para miktarı ile aylık kitaba para

harcama miktarı arasında doğru orantı vardır. Bu da (Tablo:9) 'da görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Okuma, bireysel gibi göründe de sonuçlarıyla doğrudan toplumu etkilemektedir. Bu nedenle bireysel ve toplumsal açıdan okumanın önemi ve işlevi kabul edilen bir gerçektir. Okuma bireysel açıdan düşünmeye yardımcı olarak, düşünce ve bilgi üretilmesini sağlar. Sağduyuyu, hayal gücünü ve deneyimlerini geliştirir. Bireyin dünyasını genişleten, kişiliğini biçimlendiren diğer kişilerle iletişime girmesini sağlayan ve onu gerçek anlamda özgür kılan okuma aynı zamanda, bilgisizlik ve yanlış inanışlardan bireyi korur (Demirel,1994; Tepebaşı,1998; Sangkaeo,1999). Okumak içinde yaşadığı dünyayı ve gelişmeleri algılamada anlam vermede ve sorgulamada birey için gerekli olan bir etkinliktir. Ancak, okumanın yararının görülmesinde bu etkinliğin alışkanlık haline getirilerek düzenli ve bilinçli bir şekilde yapılması önemlidir.

Üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin genel olarak okuma alışkanlıklarının olmadığı görülmektedir. Korkmaz (2000)'ın yaptığı araştırma, bu bulguları desteklemektedir.

Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencileri kitap okumanın yararının farkındadır. Okumanın ve okuma alışkanlığının zihni ve düşünme kapasitesini geliştirdiğini %80.7 ile belirtmişlerdir. Bilgiye ulaşmak için öğrenciler interneti %43.7 gibi bir oranla kullanmadıklarını, %17.8 ile oyun oynayıp chat yaptığını, %17.4 ise gazete ve dergi okuduğunu belirtmişlerdir. Yıldız (2000) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin son zamanlarda gazete ve internet gibi kitle iletişim araçlarına yöneldiğini belirtmiştir.

Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencileri boş zamanlarını çoğunlukla spor yaparak geçirmektedirler. Yazıcı (2003) tarafından yapılan bir araştırmada erkek öğrencilerin spor yaparak, ekonomi programlarını ve açık oturum programları ve faaliyetlerini izleyerek geçirmektedirler.

Yine yapılan bir araştırmada üniversite öğrencilerinin, müzik dinlemek, kitap okumak, arkadaşlarla sohbet etmek ve gezmek, televizyon izlemek şeklinde belirtmişlerdir (Özsoy,2002). Yapılan bu araştırma ile kıyaslandığında öğrencilerin spor yapma oranının diğer üniversite öğrencilerine göre yüksek olduğu dikkati çekmektedir. Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin kütüphanede boş zamanlarını geçirenlerin oranı da çok düşük oranlardadır.

Beden eğitimi ve spor bölümü öğrencileri gazetelerin öncelikle spor sayfalarından okumaya başladıklarını belirtmişlerdir. Bunu, mesleki nedenlere bağlamak mümkündür. Fakat sürekli bir yayın takip etme oranı ise düşük görülmektedir. Yıldız (2000), üniversite

öğrencilerinin en fazla güncel (aktüel) yayınları takip etmekte olduğunu ifade etmiştir.

En son ne zaman bir kitap okudunuz sorusuna ise % 51.7 bir-iki hafta önce, % 32.7 bir- iki ay önce, % 15.3 çok uzun zaman önce hatırlayamıyorum. Verilerden de anlaşılacağı üzere bir iki hafta bir kitap okuma oranının yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlara rastlanmıştır. Verilen cevaplar arasında oran olarak “ayda bir kitap” okuma birinci sırada görülmektedir (Özsoy, 2002). Üniversite öğrencileri hangi tür kitaplar okumaktadırlar. Cumhuriyet üniversitesinde yapılan araştırmada öğrencilerin % 47 ile toplumsal sorunları ele alan kitapları tercih ettikleri görülmektedir. ODTÜ (1998) fen edebiyat fakültesi öğrencileri ise % 66 ile siyasi kitapları okuduklarını, eğitim fakültesi öğrencilerinin şiir, hikaye tipi kitapları tercih ettikleri görülmüştür. Okunan kitap türü açısından fakülteler arasında bir farklılık göze çarpmaktadır. Görülüyor ki beden eğitimi ve spor bölümü öğrencileri kafasını yoracak, düşündürecek kitap türlerini az okumaktadırlar.

Öğrencilerin cinsiyet ile gazete okuma sıklıkları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Cinsiyet ile gazete bölümlerinin okunması arasındaki değerlendirmede, erkek öğrencilerin çoğunlukla gazetenin spor sayfalarını, kızların ise köşe yazılarını okudukları görülmüştür. Tezcan (1982), genellikle erkek öğrencilerin spor, gezi, serüven, bilim ve kurgu makine ve ünlü kişilerin hayatlarını içeren yayınları okumayı sevdiğini, kızların da, romantik romanlarla, kendilerini ilgilendiren hikaye ve şiir kitaplarını okumaktan zevk duyduğunu belirtmiştir.

Çocuk doğduğu andan itibaren kendini bir sosyalleşme ortamında bulur. Toplumun ilk değer yargılarının ve alışkanlıklarının verildiği yer ailedir. Buna bağlı olarak da okumaya verilen değer konusunda ilk izlenimlerini aldığı yer de ailesidir. Türkiye’de genellikle yetişkin nüfusun eğitim düzeyinin düşük olması nedeniyle çocuklar okumaya yönlendirilmemekte, okuma bilinci ve sevgisi kazandırılmamaktadır. Babaların öğrenim durumu ile evde ders kitabı hariç kitap satışı ve babanın mesleği ile evdeki kitap sayısı arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Tablo 5’te görüldüğü gibi babası üniversite mezunu olup ta evinde kitap bulunma oranı 46 üzerinde kitap sayısı olanlar görülmektedir. Bu da göstermektedir ki eğitim seviyesi evde kitap bulundurmada (istatistiksel olmasa da) belirli bir etkidir. Aynı durum Tablo 6’da da görülmektedir. Babası memur olan öğrencilerin evinde kitap bulundurma oranı yüksektir.

Türkiye’de okuma alışkanlığının gelişmemesinin nedenlerinden birisi de ekonomik durumdur. Hızlı enflasyon ve hayat pahalılığı, okuyan kesimlerin kitap, dergi, gazete alım güçlerini sınırlamakta ve sonuçta daha az okumalarına yol açmaktadır (Bircan ve Tekin,1989). Öğrencilerin aylık durumu ile kitap dergi gazete vb. için aylık para harcama

miktarı arasında anlamlı bir fark görülmektedir. Gelir durumu düşük olan öğrenciler okumak için materyal satın almamaktadırlar.

Ailenin aylık gelir durumu ile okuduğunuz kitapları temin etme arasındaki değerlendirilmede de anlamlı bir farklılık vardır. Ekonomik durumu iyi olmayan aileler kütüphane ve de ödünç alma yolunu tercih etmektedirler. Ekonomik durumu iyi olan ailelerde kitap satın alma oranı yüksek görülmüştür. Öğrencilerin eline geçen para miktarı ile kitap gazete dergi vb. yayınlar için para harcama miktarı arasında anlamlı bir farklılık vardır. Öğrencilerin eline geçen para miktarı arttıkça okumak için harcanan para da artmaktadır.

Eğitim süreci bilinçli okuma becerisi oluşturmaya yardımcı olmalıdır. Aksi takdirde okuma altyapısı olmayan bireyler kritik düşünme becerisinden yoksun, kendilerine sunulan fikir, düşünce ve bilgileri sorgulama, inceleme becerisinden yoksun olarak, ya onları olduğu gibi benimseme ya da reddetme gibi davranışlar içerisine girecektir. Bu da istenmeyen bir durumdur. Bu nedenle, eğitim programlarının okuma alışkanlığını da kazandıracak şekilde düzenlenmesi gereklidir.

Öneriler

- 1- Öğrenciler araştırılmaya yöneltilerek, ders dışındaki yazılı kaynaklara yönlendirilmelidir.
- 2- Okuma alışkanlığı ulusal kültür politikalarının bir parçası olarak ele alınmalıdır.
- 3- Genel olarak kitap fiyatları düşürülmelidir.
- 4- Okuma alışkanlığı temel eğitimde daha özenli ve dikkatli verilmelidir.
- 5- Öğrenciler de hızlı okumaya yönlendirilmelidir.
- 6- Kütüphaneler çekici hale getirilmelidir. Kütüphanelerde çeşitli konferanslar, açık oturum, tiyatro gibi faaliyetler tertip edilerek kültür ve cazibe merkezi haline getirilmelidir.
- 7- Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sadece fiziksel bir obje olarak görülmesi yanlış olacaktır. Onlar aynı zamanda toplum geleceğine yön verecek liderlerdir. Bu sebepten dolayı genel kültür içerikli yayınların öğrencilere tavsiye edilmesi yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

- AÇAK., ILGIN A., ERHAN, S., *Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı*, Dünya Ambalaj, San. Tic. A.Ş. Malatya, 1997.
- BİNBAŞIOĞLU, C., “Okumanın Mekanizması ve Okuma Aracının Bazı Nitelikleri”, *Çağdaş Eğitim*, 18 (193)15-20, 1993.
- BİRCAN, İ., TEKİN, M., “Türkiye’de Okuma Alışkanlığının Azalması Sorunu ve Çözüm Yolları”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, C:22, S:1, s: 393-410, Ankara, 1989.
- CUMHURİYET, “Cumhuriyet Gazetesi”, S: 15, 16 Temmuz 1998.
- ÇÖNDÜ, A., *Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri*, Ankara, 1999.
- DEMİREL, Ö., *Türkçe Programı ve Öğretimi*, USEM Yayınları, S.61, Ankara, 1994.
- DEMİRHAN, G., COŞKUN, H., ALTAY, F., “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Niteliklerine İlişkin Görüşler”, *Eğitim ve Bilim*, C: 27, Sayı:123, Ankara, 35-41, Ocak 2002.
- ESGİN, A., KARADAĞ, Ö., “Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı”, *Popüler Bilim*, 19-23, Eylül 2000.
- İPŞİROĞLU, Z., *Düşünmeyi Öğrenme ve Öğretme*, Alfa Yayıncılık A.Ş., İstanbul, 1997.
- KAYALAN, M., *Etkili ve Hızlı Okuma Sanatı*, İstanbul 2000.
- KORKMAZ, A., *Yükseköğretim Gençliğinin Problemleri*, 2000.
- ODTÜ, (www.po.metu.tr/buhafta/bh505.html-52k, 2000).
- ODTÜ, *Kitap Fuarında Bir Anket Çalışması*, 2000.
- ÖSYM, *Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu*, Ankara, 2001.
- ÖZÇELEBİ, O.S., CEBECİOĞLU N.S., *Okuma Alışkanlığı ve Türkiye*, İstanbul, 1990.
- ÖZSOY, O., *Geleceğin Meslekleri – (Ülkemizin Gençlik Profili)*, Hayat Yay., S: 37, İstanbul, 2002.
- SAĞLAMER, E., “Okuma”, *Çağdaş Eğitim*, S: 3-6, Yıl:20, Sayı: 208, Mart 1995.
- SANGKAE0, S., *Reading Habit Promoyion in Asean Libraries. 65 th Ifla Council an General Conference (august 20- august 28, 1999)*, Bankok, Thailand, 1999.
- SEMERÇİ, Ç., “Türk Üniversitelerinde Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları”, *Eğitim ve Bilim*, C: 27, Sayı:125, S: 36-43, Ankara, Temmuz 2002.
- SUNAY, H., GÜNDÜZ, N., “Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmeni ve Spor Adamı Yetiştirme Politikası”, *Çağdaş Eğitim*, Yıl:19, Sayı:199, S: 38.43, Ankara, Mayıs 1994.
- TEPEBAŞILI, F., “Okuma ve Metin Seçimi Sorunu”, *7. Eğitim Bilimleri Kongresi*, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, 9-11 Eylül 1998.
- TEZCAN, M., “Çocuklara Okuma Alışkanlığı Kazandırmak”, *Yaşadıkça Eğitim*, Sayı:20, S: 5-9 Ocak- Şubat 1992.

Bazı Sosyo-Ekonomik Değişkenlere Göre...

YAMANER, F., *Beden Eğitimi ve Sporda Temel İlkeler. Erkin Kitabevi*, İstanbul, 2001.

YAZICI, E., “Üniversiteli Gençler S.O.S. Veriyor”, *Anadolu Gençlik Dergisi*, S:33, Ankara, Ekim 2003.

YILDIZ, A., *Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarını Belirleyen Etmenler*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2000.

